

DIANA PÄRN

Inglitrompeti suured rippuvad kellukad lõhnavad magusalt.

Inglitrompetid hüüavad

Need, kel on aias või terrassil inglitrompetid, naudivad praegu uhket vaatepilti – taimed on täis riputatud valgeid, roosasid või kreemikaid kellukaid, mille magus lõhn on suveõhtutel eriti lummas.

Inglitrompeteid (*Brugmansia*) on Euroopas kasvatatud juba alates 18. sajandist. Siia toodi nad Lõuna-Ameerikast. Inglitrompetid kuuluvad maavitsaliste sugukonda, olles sugulased nii kartuli kui tomatiga.

Neid iludusi on teada kuus liiki. Varem kuulusid nad süstemaatiliselt tühte perekonda ogaõuntega (*Datura*), mida meil kasvatatakse enamasti suvelille- na. Ogaõuna valged, sinised või purpurlillakad õiekellukad on püstised, inglitrompeti suured kellukad aga rippuvad või on õieli.

Inglitrompetid on ogaõuntega võrreldes suurema kasvu ja pikema eaga. Oma kodumaal ning soojadel aladel, kus taimed saavad väljas talvituda, kasvavad nad 6–9 m kõrgusteks puudeks.

Inglitrompeti õis meenutab pasunat, selle järgi on nimigi pandud. Õite värvus on väga varieeruv – alates valgest üleminekuga roosa, kollase ja kreemini. On olemas ka punase õiega liik – punane inglitrompet (*B. sanguinea*).

Sordiaretus on inglitrompetite kalal suurt tööd teinud – aretatud on erineva õie kuju, värvi ja lõhna tugevusega sorte. Leidub isegi täidisõisi, mis näevad välja nagu balliseelikud. Ing-

litrompeti vili on suur ümar kuni ovaalne moodustis, milles on 50–150 korkja kihiga seemet. Ogaõuna viljad on kaetud ogadega.

Inglitrompetid ja ogaõunad on mürgised, olles pärinud nime “kurjuse taimed”. Nad sisaldavad atropiini, skopolamiini jt mürgiseid ning hallutsinogeenseid aineid, mille üledoseerimine on surmav. Oma kodumaal on taimi kasutatud sajandeid religioosete ja spirituaalsete rituaalide läbiviimisel.

Inglitrompeti ja ogaõunaga tegeldes vältige taimemahla sattumist suhu ja silma. Pärast taimede puudutamist peske käed. (Enamik maavitsalisi on mürgised – me ei söö ju ka kartuli marju ega tee tomati lehtedest salatit.)

Inglitrompetid sirguvad kiiresti, kasvatades suve jooksul ohtralt juuri ja pealisorhelist. Selleks vajavad nad rikkalikult nii stüüa kui juua. Palaval ja tuulisel päeval tuleb neid kasta isegi kaks korda – hommikul ja õhtul. Kasvuperioodil väetage kord nädalas õitsemist soodustavate väetistega. Vältige lämmastikurohket väetist, see paneb vaid lehestiku vohama. Kõige mugavamad on pikatoimelised väetised, mis toidavad taime ühtlaselt ning pidevalt kogu suve. Segate need mulda kevadel ümberistutamise ajal.

Inglitrompet vajab võimalikult valget kasvukohta, aga vältige lauspäikeselist paika. Napp valgus vähendab õierohkust. Suvine asukoht õues olgu võimalikult tuulevaidne.

End hästi tundval inglitrompetil on suve jooksul kaks-kolm õitsemisperioodi. Augusti algul võib olla juba teine õitsemise, Tartu Ülikooli Botaanika-

Õie värvus on väga varieeruv – on valgeid, kreemikaid, kollaseid ja roosasid sorte.

aias oli tänavu sel ajal õiekülluse kõrgaeg. Kui september on soe, jätkub uhkeid õisi ka sügisesse.

Inglitrompetid on väga külmaõrnad. Öökülma ohu korral viige nad kindlasti varju alla. Verandal ja rõdul saab sügisel õitsemist üsna pikaks venitada.

Kasvuperioodi lõpus lõigake taimed tugevalt tagasi, ületalve hoidke valges ja jahedas kohas peaaegu kuivalt. Nad ei tohi läbi kuivada ega ka enneaegselt kasvama minna. Kevadel istutage nad ümber väetatud viljakasse mulda ning hakake vastavalt kasvule ja mulla kuumamisele kastma.

Inglitrompeteid saab paljundada nii seemnest kui pistikust. Kevadel kiirendab noore taime kasvu mitmekordne ümberistutamine. Seda tuleb teha vastavalt inglitrompeti kosumisele, sest pott muutub kasvuhoos taimel ruttu kitsaks. Siis ta jääb nälga ja hakkab kiiratsema.

DIANA PÄRN